

Yapay Zeka Teknolojilerinin Gazetecilik Alanında Kullanımı: Avantajlar ve Dezavantajları*

 Kudret GÜL¹

¹ Arş. Gör., Süleyman Demirel
Üniversitesi,
kudretgul@sdu.edu.tr
ORCID: 0009-0002-4354-4617

Gönderilme / Received

22.03.2024

Kabul Tarihi / Accepted

04.07.2024

Yayın Tarihi / Published

30.09.2024

Öz

Gazetecilik uygulamaları, yapay zeka teknolojileri sayesinde hızla değişmektedir. İnsanların sıklıkla başvurduğu ve onlara doğru bilgi sağlamayı amaç edinen medya mecraları da yapay zeka teknolojilerini kullanarak haber üretim ve dağıtımını daha kolay bir şekilde yapmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı yapay zeka teknolojilerinin gazetecilik alanında yoğun kullanımının ne gibi konuları gündeme getirdiğine dair bir portre çizmektir. Çalışmada geleneksel derleme yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla çalışmada yapay zeka ve gazetecilik ilişkisi arasındaki tartışmalar değerlendirilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde ise yapay zekanın gazetecilik alanında, bilgi toplama, haber öneri sistemleri geliştirme ve yabancı metinlerin otomatik çevirisi gibi faydalar sağlamaktadır. Bunlara ek olarak olumsuz sonuçlar ise; gazetecileri işlevsiz hale getirdiği, sahte ve dezenformasyon yüklü haberlerin üretimini kolaylaştırdığı, etik anlamda insanların daha fazla taraflı düşünceler içerisine girmesini ve buna bağlı olarak etik sorunları daha da arttırdığı literatür taraması sonucu elde edilen sonuçlardan biridir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka Haberciliği, Gazetecilik, Sahte Haberler, Haber Üretimi.

* Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. Benzerlik tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No similarity detected.

** Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed.

*** Çalışma tek yazar tarafından yürütülmüştür.

The study was conducted by a single author.

**** Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

Kaynak gösterme / To cite this article: Gül, K. (2024). Yapay Zeka Teknolojilerinin Gazetecilik Alanında Kullanımı: Avantajlar ve Dezavantajları. İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 4(2), 306-331. doi: 10.59534/jcss.1457410

Use of Artificial Intelligence Technologies in Journalism: Advantages and Disadvantages

Kudret GÜL¹

¹ Res. Asst., Süleyman Demirel University,
kudretgul@sdu.edu.tr
ORCID: 0009-0002-4354-4617

Gönderilme / Received

22.03.2024

Kabul Tarihi / Accepted

04.07.2024

Yayın Tarihi / Published

30.09.2024

Abstract

Journalism practices are changing rapidly thanks to artificial intelligence technologies. Media channels, which are frequently used by people and aim to provide them with accurate information, use artificial intelligence technologies to produce and distribute news more easily. In this context, the aim of this study is to draw a portrait of the issues raised by the intensive use of artificial intelligence technologies in the field of journalism. Traditional review method was used in the study. For this purpose, the study evaluated the debates between artificial intelligence and journalism. When the results obtained from the study are analyzed, artificial intelligence provides benefits in the field of journalism such as information gathering, developing news recommendation systems and automatic translation of foreign texts. In addition to these, one of the negative results obtained as a result of the literature review is that it renders journalists dysfunctional, facilitates the production of fake and disinformation-laden news, makes people more biased in terms of ethics and accordingly increases ethical problems.

Keywords: Artificial Intelligence Journalism, Journalism, Fake News, News Production.

Giriş

Yapay zeka üzerine yapılan araştırmalar, yaşam standartlarını iyileştirmek ve dünyayı daha yaşanabilir bir yer haline getirmek umuduyla yapılmıştır. İnsanlık, bir yandan hayatı kolaylaştırmanın amacı içerisindeyken, diğer yandan emek yoğun ve karmaşık bazı görevlerin otomatikleştirilmesi gerekliliği nedeniyle, sistemlerin üstün ve uzun ömürlü olma potansiyelini kabul ederek makine öğrenimine kadar uzanan bir dizi yapay zeka çalışmasına imza atmıştır.

İnsanlığın doğayla ve birbiriyle olan çatışmaları makineleşmeyle birlikte yeni boyutlar kazanmıştır. Tarih boyunca teknoloji, insan varoluşunda beklenmedik değişikliklere yol açmıştır. İnsanlığa bahsettiği muazzam ilerleme ve kolaylıkların yanı sıra, çatışmaları yoğunlaştırmış, çevreyi tahrip etmiş ve insanların günlük olarak meşgul olması gereken faydalı alanlar olan bazı meslekleri makineleştirerek insanları ve emeklerini çalışamaz hale getirmiştir.

Gazetecilik alanına bakıldığında ise medya kuruluşları, kitle iletişimlerinin hemen her alanında algoritmalar aracılığıyla uygulanan yapay zekayı kullanmaya devam etmektedir. Bu da web sitelerindeki içeriğin sadece bir kısmının değil çoğunun yapay zeka teknolojileri tarafından üretilmesine imkan sağlamaktadır. Var olan örnekler açısından olağandışı olduklarını iddia eden Knowherenews.com ve TheBipartisanpress.com adlı haber sitelerinin içerikleri incelendiğinde, neredeyse tamamı yapay zekâ tarafından üretilen haber içeriklerinden oluşmaktadır. İsmi geçen haber sitelerinin tamamen yapay zeka ile çalıştıkları ve haberciliği yapay zekâ aracılığıyla yeniden üretmeleri gazeteciliğin geçirmekte olduğu dönüşümleri anlamak açısından büyük önem taşımaktadır (Whittaker, 2019).

Ayrıca ABD’de 2007 yılında spor gazeteciliği alanında kurulan “statsheet.com” sitesindeki içeriklerin tamamının algoritmalar tarafından oluşturulan ilk haber sitesi örneği olduğu bilinmektedir. 2007 yılında kurulan site yayınladığı bütün haberlerinin yapay zeka tarafından üretileceğini 2010 yılında duyurmuştur. 2011 yılında StatSheet sitesinin kurucuları spor dışındaki sektörlerle benzer yapay zeka hizmetleri satabilmek adına ismini ‘Automated Insights’ olarak değiştirerek yeni pazarlara açılmıştır (Techcrunch, 2011).

Bunlara ek olarak yapay zeka teknolojilerinin gazetecileri gündem oluşturmada destekleyebileceği çeşitli yollar vardır. Örneğin yapay zeka, verileri analiz etmek ve haberlere yapılan paylaşımları, yorumları ve haberlerin okunma sayısını analiz ederek hangi konuların daha fazla ilgi çektiğini belirlemek için kullanılabilir. Bu durum gazetecilere daha önemli olan ve daha fazla ilgi çeken konular hakkında bilgi vermektedir. Yapay zeka, en sık tartışılan konuları belirlemek amacıyla sosyal medyadaki paylaşımları ve eğilimleri takip etmek için sosyal medya analizlerini kullanmaktadır. Bu durum gazetecilere kamuoyunda daha çok ses getiren ve ilginç haberleri seçebilme imkanını sağlamaktadır. Bu sayede gazeteciler, gündem dışında kalan fakat kamuoyunu meşgul edebilecek önemli olaylar hakkında haberler yaparak var olan gündemleri değiştirme ya da yeni gündem oluşturma potansiyeline sahiptirler.

Bu bağlamda yakın bir gelecekte yapay zeka teknolojilerinin gazetecilik alanında çok daha etkin bir rol üstlenmesi öngörülmektedir. Bu algoritmaların gazetecilik mesleği için sunduğu fırsatlar ve sağladığı kolaylıklar olduğu kadar sorunlu ve riskli yönleri de bulunmaktadır (Dörr, 2016, s. 708). Yapay zeka, “gazeteciliğin tüm yönlerini etkileme gücü, potansiyeli ve özellikle de karmaşık ve gizli bir teknoloji yaratma kabiliyeti nedeniyle endişelere neden olmaktadır” (Beckett, 2019, s. 52).

Bu bağlamda çalışmanın amacı yapay zeka teknolojilerinin gazetecilik alanında yoğun kullanımının ne gibi konuları gündeme getirdiğine dair bir portre çizmektir. Bu nedenle çalışmada yapay zeka ve gazetecilik ilişkisi arasındaki etkileşim ve tartışmalar değerlendirilmiş ve yapay zekanın gazetecilik alanında meydana getirdiği dönüşümlerin olumlu ve olumsuz özellikleri aktarılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde makine öğrenmesi ve yapay zeka kavramları ile birlikte yapay zeka ve gazetecilik ilişkisi anlatılmış ve yapay zekanın gazetecilik alanına getirdiği yenilikler ve kolaylıklar tartışılmıştır. İkinci bölümde ise yapay zekanın gazetecilik alanında meydana getirdiği sorunlar ve riskler analiz edilmiş ve tartışılmaya çalışılmıştır. Çalışmada geleneksel derleme yöntemi kullanılmıştır. Geleneksel derleme yönteminde belirli bir konuda yayınlanmış olan iki ya da daha fazla çalışmanın üzerinde inceleme yaparak bulgu sonuç ve değerlendirmelerini analiz ederek sentezleme yapılan çalışmalardır. Genellikle alanında uzman olan kişiler tarafından belirli bir yöntem izlenmeksizin farklı yollarla ve farklı kaynaklardan elde edilen bilgilerin derlendiği çalışmalardır (Karaçam, 2013, s. 27). Bu çerçevede literatür taraması sonucu elde edilen bilgiler doğrultusunda yapay zeka ve gazetecilik alanında meydana gelen tartışmalar ele alınmıştır.

1. Makine Öğrenmesi ve Yapay Zeka

Yapay zeka multidisipliner bir alan olduğundan ve çalışma alanına birçok farklı disiplin dahil olduğundan tek ve genel bir tanımı yoktur. Yapay zeka için çeşitli tanımlamalar mevcuttur. İşte bu tanımlamalardan bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

“Akıllı makineler, özellikle de akıllı bilgisayar programları yaratma mühendisliği veya bilimi yapay zeka olarak adlandırılmaktadır. Bilgi işlemeyi içeren yapay zeka çalışmaları düşünmeyi, anlamayı ve harekete geçirmeyi mümkün kılmaktadır. Yapay zekaya sahip makineler insan unsuru olmadan da kompleks işleri yapabilir” (Pirim, 2006, s. 84). Bilimsel tanımlara göre yapay zeka “bir bilgisayarın veya bilgisayar destekli makinenin problem çözme, çıkarım ve genelleme gibi yüksek mantık süreçlerini kavrama ve önceki deneyimlerden öğrenme gibi tipik olarak insanlar tarafından gerçekleştirilen görevleri yerine getirme kapasitesidir” (Nabiyev, 2012). Yapay zeka, insanlar tarafından yapılan işlerin bilgisayarlar tarafından yapılmasıdır. Birincil amacı doğadaki varlıklarda bulunan zeki davranışları yapay olarak üretmeyi amaçlayan bir teori yaratarak yapay zeka oluşturmaktır.

Konuşmadan, örüntü tanımaya, sinir ağlarına, genetik algoritmalarından derin yapay zekanın geliştirilmesinde kullanılabilecek çok çeşitli uygulama ve teknikler

yapay zekanın yapabileceği birkaç pratikten sadece bir kısmını oluşturmaktadır. Yapay zekanın bilişsel avantajlarını ve insanların iş deneyimlerini kolaylaştıran yaygın yapay zeka bileşenlerini geliştirmek amacıyla çalışan sistemler vardır. Bunların başlıca özellikleri; makine öğrenimi, makine görüşü ve doğal dil işlemedir. Bununla birlikte, bu sistem yaklaşımları için çeşitli ön koşullar oluşturulmuştur. Makine öğrenimine yönelik dört temel yaklaşım vardır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür (Jarrahı, 2018, s. 578):

- Danışmanlı Eğitim (Supervised Learning)
- Danışmanlar Olmadan Öğrenme (Unsupervised Learning)
- Geliştirilmiş Eğitim (Reinforcement Learning)
- Kısmi Danışmanlı Eğitim (Semi-Supervised Learning)

Bu bağlamda, bu öğrenme yaklaşımlarından yola çıkarak, saf yapılandırılmış bir akıllı sistemin dışarıdan maruz kaldığı veriler sonucunda kendini tanıyabildiği, gelişebildiği ve belli bir yönde ilerleyebildiği söylenebilir (Köse, 2019, s. 80). Milyarlarca veri setine sahip olan yapay zeka, makine öğrenimi kabiliyeti sayesinde verilerin sayısını arttırmakta ve kendini geliştirmektedir. Böyle bir özelliğe sahip olmayan bir kişinin gelecekte bugün önemli mesleki alanlarda sahip olduğu avantajlı konumu ve yeteneklerini kaybetmesi muhtemel görünürken, insanın bu kadar işlevsiz hale gelmesi gelecek açısından merak uyandıran ve araştırılması gereken bir konudur.

Bunlara ek olarak makine öğrenimi ile birlikte iş akışı geliştirilebilir veya iş performansı yükseltilebilir. Hesaplama yöntemleri, geçmiş deneyimlere dayanarak kesin tahminler yapma teknikleridir. Burada deneyim kelimesi algoritmanın elde ettiği, topladığı ve analiz için sağladığı elektronik verileri ve geçmiş bilgileri ifade etmektedir. Bu bilgiler çevreyle etkileşimler yoluyla toplanabilir veya insanlara ait dijitalleştirilmiş eğitim setleri şeklinde olabilir. Bir öğrenme algoritmasının etkinliği kullandığı verilere bağlı olduğundan, istatistik ve veri analizi makine öğrenimi ile ayrılmaz bir şekilde bağlantılıdır. Daha kapsamlı istatistik ve makine öğrenimindeki temel bilgisayar bilimi kavramları, optimizasyon ve olasılık kavramlarını birbirine entegre eden veri odaklı tekniklerdir (Mohri, Rostamizadeh, & Talwalkar, 2018, s. 1).

Yirminci yüzyılın yaklaşık olarak ikinci yarısında başlayan yapay zekâ geliştirme çabaları artık bir çaba olmaktan çok hayatımızın içinde yer almaktadır. Tıp alanında ameliyatların dahi yapay zeka sayesinde farklı ülkeler arasında zaman ve mekan olmaksızın robotlar tarafından yapılabileceği söylentileri mevcutken, teknoloji alanından bağımsız olarak bir iletişim alanının var olamayacağı düşüncesiyle birlikte yapay zekanın gazetecilik alanında kullanılmaması düşünülemez. Bu bağlamda gazetecilik alanında yapay zekânın kullanımına değinmekte yarar vardır.

2. Yapay Zeka ve Gazetecilik İlişkisi Bağlamında Olumlu Özellikleri

1980’li yıllardan bu yana gazetecilik önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Bu değişim dijitalleşme ve medya sahiplik yapılarının dönüşüm geçirmesi ile yakından ilgilidir. Organizasyonel ve endüstriyel yapı, medya mecraları, gazetecilik uygulamaları, izleyici davranışı, gelir ve iş modellerinin tümü değişmektedir. Dijitalleşmenin bir sonucu olarak yeni gazetecilik türleri ortaya çıkmaktadır ve bu da verilere ve algoritmalara giderek daha fazla bağımlı hale gelen pratiklerin oluşmasına sebep olmaktadır. Bu yeni gazetecilik türleri zaman ilerledikçe daha da otomatikleşmektedir (Loosen, 2018, s. 3). Gazetecilik alanı, bu gelişmeler nedeniyle artık daha karmaşık ve çeşitli hale gelmektedir.

Medyaya ya da teknolojiye bağlı olarak gazetecilik yeni biçimler ya da uygulamalarla tanımlanmaya çalışılmakta bu da alanda kavramların yanlış anlaşılmasına neden olmaktadır. Haber üretim aşamalarını ifade eden haber yazma, haber toplama ve dağıtım aşamalarında kullanılan yeni teknolojileri ifade eden (drone gazeteciliği, arttırılmış gazetecilik, sensör gazeteciliği vb.) yapay zeka tabanlı gazetecilik uygulamaları kullanıcı odaklı yapısıyla büyük bir değişim yaratmıştır. Örnek olarak Reuters, Associated Press ve Forbes gibi uluslararası haber kuruluşları yapay zekayı haber toplama alanında bir süredir etkin bir şekilde kullanmaktadır. Aynı zamanda yapay zeka uygulamaları yeni internet mecraları olan dağıtım ortamı veya kanalı odaklı (mobil gazetecilik, facebook gazeteciliği, snapchat gazeteciliği vb.) gazetecilik türlerinin yapılmasını olanaklı hale getirmektedir.

Algoritma, yapay zekanın çalışmasına ve insanlar tarafından gerçekleştirilen görevlere benzer görevleri yerine getirmesine olanak tanıyan bir dizi talimattır. Veri, algoritmaları besleyen temel unsurdur. Haber döngüsü, yapay zeka teknolojisinin uygulanması nedeniyle verileştirilmektedir. Yapay zeka verileştirme yaparak dört farklı gazetecilik türünü ortaya çıkarmaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür (Noain-Sánchez, 2022): Otomatik gazetecilik, veri gazeteciliği, metrik odaklı yani ölçüm odaklı gazetecilik ve algoritmali gazeteciliktir. Veri gazeteciliği, tarihteki diğer tüm zamanlardan daha fazla (açık erişilebilir) veri setlerinin tedarik edilmesine dayanan yeni bir habercilik yaklaşımının doğuşudur. Algoritmik gazetecilik, farklı hizmet ve platformlarda “yerleşik” olarak bulunan ve önceliklendirme ve tanımlama gibi gazeteciler tarafından verilen kararlara benzer kararlar verdikleri için uygun olanı seçen algoritmaları ifade etmektedir. Bunun nedeni, algoritmaların gazetecilik içeriğinin yayılmasında giderek daha etkili hale gelmesidir (Gillespie, 2014). Ürettiği otomatik içerik ve artan içerik hacmi, otomatik içerik çözümleri sağlayıcıları ve otomatik gazetecilikte gelişen teknolojiler olarak adlandırılmaktadır (Graefe, 2016). Öte yandan, ölçüm ya da metrik odaklı gazetecilik; kullanıcılar, izleyiciler ya da okuyucular tarafından bırakılan ve miktarı giderek artan dijital izleri anlamlandırma çabalarının bir sonucudur. Bu “anlamlandırmalar” çeşitli haber üretim girişimlerini içerir ve sürecin her kademesinde karar alma süreçlerini etkileme gücüne sahiptir (Tandoc & Thomas, 2015). Sonuç olarak, yapay zekâ teknolojilerinin entegrasyonu sayesinde haber üretim sürecinde dijitalleşmenin geldiği noktada gazetecinin otoritesini ve gücünü paylaşan ya da kısmen devralan yeni aktörler de ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında mühendisler, veri analistleri, yazılım geliştiriciler, robotlar ve algoritmalar yer

almaktadır. Ancak bu süreçte yeni aktörlerin yanı sıra gazetecilik pratiklerini çeşitlendiren, değiştiren, geliştiren veya otomatikleştiren bir dizi uygulama ve pratik de ortaya çıkmıştır.

Yapılandırılmış veriler kullanılarak otomatik haber oluşturulması, gazetecilikte yapay zekanın en popüler uygulamalarından biridir. Yapay zeka spor, hava durumu, deprem gibi doğal afetler, borsa ve ekonomiyle ilgili topladığı verileri kısa bir süre içinde bilgilendirici haber metinlerine dönüştürebilmektedir. Böylece rutin haberler otomatik olarak ve bir insanın yardımı olmadan oluşturulabilmektedir. Gazetecilik perspektifinden bakıldığında bu durum, yapay zekaya olumlu bakışı destekleyen birincil koşuldur. Sonuç olarak, gazetecilerin daha yetenekli hale gelmesine yardımcı olmak ve belirli haber üretim süreci faaliyetlerini geliştirmek için destekleyici bir bileşen olarak kullanılan yapay zeka araçları, gazetecilerin çalışma standartlarını kolaylaştırmakta ve yükseltmektedir (Tejedor & Vila, 2021, s. 831). Bu durum bilginin daha hızlı işlenmesini ve yayılmasını kolaylaştırmakta ve gazetecilerin derinlemesine araştırma ve insani iç görü gerektiren daha karmaşık hikayelere odaklanmasını sağlamaktadır.

Ayrıca yapay zeka sosyal medyayı ve internette var olan içerikleri anahtar kelimeleri taratarak tespit edebilir, topladığı verileri kategorilere göre seçme, karakterize etme ve gruplama gibi işlemlerle geniş bir enformasyon akışı oluşturabilir (Tejedor & Vila, 2021, s. 832). Yapay zeka gazetecilik alanında, bilgi toplama, haber yazma, haber öneri sistemleri geliştirme, dezenformasyonla mücadele, yabancı metinlerin otomatik çevirisi ve araştırmacı gazeteciliğin geliştirilmesi gibi faydalar sağlamaktadır (Noain-Sánchez, 2022, s. 106).

Bunlara ek olarak medya kuruluşlarında 10 farklı alanda yapay zeka teknolojilerinin kullanımının gazeteciliği yeniden şekillendirip dönüştüreceği vurgulanmaktadır. Sonuç olarak yapay zeka, gazeteciliği aşağıdaki alanlarda etkilemekte ve ona önemli olanaklar sunmaktadır (Beckett, 2019, s. 81):

- Daha kişiselleştirilmiş, geliştirilmiş içerik dağıtımı
- Daha otomatik ve verimli bir şekilde üretilen içerik
- Abonelikler ve reklamlar için dinamik fiyatlandırma
- Verileri analiz ederek daha fazla haber konusu bulma ve haber için daha fazla veri bulma
- Daha gelişmiş otomatik çözümler (transkripsiyonlar)
- İçerik denetiminin karmaşıklığını azaltmak
- Deepfake teknolojisi kullanılarak üretilmiş sahte (yalan) haberlerin ya da yanıltıcı içeriklerin tespiti ya da tanımlanabilmesi
- Sahte ve yalan haberlerin çürütülmesi için yeni araçlar

- Geliştirilmiş resim ve video ya da içerik arama
- Kullanıcılar tarafından üretilen haberlerde ve içeriklerde daha fazla duygu analizi.

London School of Economics'in gazetecilik bölümü'ne bağlı Journalism AI'ın daveti üzerine Associated Press'in (AP) haber ortaklıkları yöneticisi Lisa Gibbs yapay zekânın haber üretimine entegrasyonunun pratikte nasıl gerçekleştiğine dair çevrimiçi bir söyleşiye katılmıştır. Bu söyleşide Lisa Gibbs dünyanın öncü haber kuruluşlarından olan AP'nin bu teknolojileri nasıl benimsediğini ve nasıl kullandığını şöyle anlatmaktadır:

“AP için üretimin verimli olması çok önemlidir. Çünkü biz çok çeşitli formatlarda içerik üreten bir ajansız. Diğer ajanslardan ve medya kuruluşlarından farklı olarak, abonelikler ve müşteri sadakati gibi teknolojilerin kullanımı gelir oluşturmak için yeterli değildir. Verimlilik bizim amacımızdır ve otomatik oynatma listesi oluşturma, otomatik transkripsiyon, hızlı düzenleme yapabilmek için özetleme araçları, tek bir hikayeden birden fazla versiyon oluşturan özetleme araçları gibi şeyler, üretim aşamasında içerik üretimini daha verimli ve işlevsel hale getirmeye çalışır” (Gibbs, 2020).

Aynı zamanda Gibbs'e göre yapay zeka teknolojileri, haber dağıtımını ve içerik oluşturma da dahil olmak üzere birçok haber endüstrisi sektöründe çok önemli hale gelmiştir. Bu durumu Gibbs şöyle anlatmaktadır: Aynı şey AP için de geçerli ve otomatik sınıflandırma, çeviri ve doğrulama gibi görevler yapay zeka ve makine öğrenimini önemli hale getirmeye devam etmektedir (Gibbs, 2020). Ayrıca Gibbs, bu teknolojinin daha fazla içerik üretme, sosyal medya ve mobil uygulamalar da dahil olmak üzere çeşitli kanallarda daha geniş bir kitleyle paylaşmayı mümkün kıldığını vurgulamakta, teknoloji hala ayrı araçlarla kullanılsa da AP'nin yayıncılık ve haberleri üzerindeki etkisi oldukça geniş kapsamlıdır ve sürekli gelişmektedir demektedir. Başka bir ifadeyle Gibbs, pek çok haber kuruluşunun çok sayıda formatta içerik oluşturmak ve bunları uygun ve doğru biçimlerde mümkün olan en verimli şekilde geniş kitlelere dağıtmak için yapay zeka teknolojilerini kullandığını ve yine bu teknolojilerin müşteri memnuniyetini ve sadakatini sağlanması, abonelik sistemleri ve gelir arttırma için yoğun olarak kullanıldığını belirterek AP'nin diğer tüm medya kuruluşlarından farklı olarak üretim verimliliğine aşırı önem verdiğini ve bu teknolojileri verimlilik için kullandığını vurgulamaktadır.

Gibbs'in değerlendirmeleri, gazetecilerin ve medya kuruluşlarının yapay zeka teknolojilerini nasıl kullandıklarını ve bu teknolojilerin somut olarak nasıl uygulandığını inceleyen çok sayıda ampirik çalışmanın bulgularıyla desteklenmektedir (Beckett, 2019; Thurman, Dörr, & Kunert, 2017; Milosavljević & Vobić, 2019; Etike Ş., 2022). Bu ampirik araştırmalar çok sayıda yapay zeka teknolojisinin farklı uygulama ve araçlar aracılığıyla haber üretim sürecinin haber yazma, dağıtma ve toplama aşamalarının hepsinde önemli bireysel ve kurumsal kullanımlarının yoğun biçimde gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Haber toplama aşamasında gerçek zamanlı veri analizi, sosyal ağ analizi, anlık rakip takibi, içerik sınıflandırma, çeviri ve ses kayıtlarının metne dönüştürülmesinde yoğun bir şekilde yapay zeka teknolojileri kullanılmaktadır. Haberi yazma aşamasında ise

verileri doğrulama, metin dolgularının üretilmesi, görselleştirme, metne etkileşimi artıracak ya da arama motorlarında habere dikkat çekecek unsurların metne eklenmesi ve insanlar tarafından yapılan yazım hatalarının düzeltilmesinde yapay zeka uygulamaları kullanılmaktadır. Kullanıcı hareketlerinin analizi ile başlayan ve kişiselleştirilmiş içerik oluşturma, haber sunumları ve sayfa tasarımları ya da kürasyon ile devam eden haber dağıtım aşamasında ise kişiselleştirilmiş dağıtım, dağıtımın otomasyonu, ödeme ve abonelik süreçleri, rakip ve performans analizleri ile gerektiğinde yeniden tasarım ve yeniden dağıtım için yapay zekaya başvurulmaktadır.

Gazetecilik alanındaki kullanım modellerine göre yapay zeka teknolojileri gazetecilik mesleğinin her alanında kullanılmaktadır. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte bu varoluş daha da geniş çaplı ve kapsamlı bir şekilde devam etmesi beklenmektedir. Yukarıda kısaca özetlenen yapay zeka ve gazetecilik arasındaki ilişkiye yönelik olumlu yaklaşımlar, yapay zekanın gazetecilik alanında meydana getirdiği olumlu dönüşümlerin çok fazla olduğunu ve bu dönüşümlerin devam edeceğini göstermektedir. Ayrıca, 2012-2021 yılları arasında yapılan küresel bir araştırmanın bulgularına göre, haber kuruluşları yapay zeka teknolojilerini aşağıdaki nedenlerle kullanmaktadır; yüzde 48 ile gazetecilik becerilerini geliştirmek, yüzde 27 ile maliyetleri düşürmek, yüzde 12 ile gelir optimizasyonu, yüzde 5 ile müşteri ilişkileri, yüzde 5 ile özeleştirme ve yüzde 3 ile haber yazma olarak cevaplamışlardır (Wiik, 2023, s. 98).

Bunların yanında yapay zekanın gazetecilik alanında kullanımının artmasıyla ortaya çıkan veya çıkması muhtemel olumsuz durumlar ve riskler de mevcuttur. Geçmişten bu yana sürdürülen tartışmaların odağında yapay zeka teknolojilerinin olası zararlarının ortadan kaldırılmasına yönelik girişimler de yer almaktadır. “İnsanların emri veya iradesi altında, yapay zeka insanların niyetlerine bağlı olan makine güdümlü eylemlerden oluştuğu için, birçok şekilde bilinçli olarak kötüye kullanılabilir” (Biswal, 2023, s. 72).

Yapay zekanın kullanımının artmasıyla meydana gelen ve gelebilecek riskleri ise şu şekilde sıralamak mümkündür: Etik, hesapverilebilirlik ve şeffaflık, algoritmalar ve hedefli haber tüketimi, büyük veri ve tarafsızlık, insan işlevselliği sorunu ve sahte haberler konularında yapay zekanın gazetecilik alanına getirdiği riskler ve sorunlar araştırmacılar ve gazeteciler tarafından tartışılmaktadır. Bu çalışmada da yapay zekanın bu risk taşıyan özellikleri açıklanarak tartışılmaya çalışılacaktır.

3. Yapay Zeka Gazeteciliği ve Etik Olgusu

Algoritmaları etik açıdan değerlendiren birçok farklı çalışma bulunmaktadır (Raymond & Shackelford, 2014). Bu çalışmaların hepsi farklı etik konulara odaklansa da çoğu araştırmacı algoritmaların etik sorunlara neden olduğunu ifade etmektedir. Mittelstadt vd. (2016, s. 4-5) göre, algoritmaların neden olabileceği altı farklı etik sorun vardır. Bu etik sorunlar arasında; algoritmik olarak kesin olmayan sonuçlar, mantıksız ve yanlış yönlendirilmiş sonuçlar, dönüştürücü etkiler ve verilerin izlenebilir olması yer almaktadır. Algoritmalar sonucu belli olmayan sonuçlar üretebilir çünkü çıkarımsal istatistikler veya makine öğrenimi

tekniklerini kullanarak işledikleri verilerden çıkarımlar yaptıklarında hem akla yatkın hem de doğası gereği sonuçları belli olmayan bilgiler üretebilirler. Algoritmalar anlaşılması zor veya yanlış sonuçlar üretebilir çünkü algoritmalar verileri işler ve diğer veri işleme türleri tarafından paylaşılan, yani çıktının hiçbir zaman girişi aşamayacağı bir sınırlamaya tabi tutulmaktadır. Algoritmalar ayrıca öngörülemez sonuçlara yol açabilir ve çeşitli zararlı dönüştürücü etkilere sahip olabilir. Bunun nedenleri arasında algoritmaların dünyayı algılayışımızı, hem toplumsal hem de politik organizasyonları nasıl değiştirdiğimizi etkileyebilmesidir. Son olarak, veri güvenliği açısından çok önemli bir konu olan algoritmaların izlenebilir olması ciddi bir güvenlik sorunu yaratmaktadır (Leben, 2018).

Algoritmalar tarafından üretilen kullanıcı verilerinin güvenliği tartışmalı bir konu haline gelmiştir. Çünkü veri toplayan ve işleyen algoritmalara dayalı yapay zeka uygulamaları, bu verilerin gizliliğini ihlal edebilmektedir. Kullanıcıların dijital dünyadaki ayak izleri çok sayıda algoritma tabanlı uygulama tarafından takip edilebilmektedir. Ayrıca, kullanıcıların kişisel bilgileri rızaları olmadan reklamcılarla paylaşarak, kullanıcılar birer metaya dönüştürebilmektedir. Bu durum da etik problemlerin artmasına neden olmaktadır (Parmar & Freeman, 2016).

Algoritmalar, bulguları sebebiyle veya izlenebilirlikleri nedeniyle etik ihlallere neden olmanın yanı sıra, sistemde zaten mevcut olan önyargılara, etik sorunları arttırmaya, enformasyonun asimetrik dağılımına da neden olabilmektedir (Noain-Sánchez, 2022). Aynı zamanda algoritmaların analizlerini doğru ve adil kabul etmek, nesnel ve hatadan muaf olduklarını düşünmek hatalıdır (Gillespie, 2014, s. 179). Aksine algoritmalar tarafsız ve önyargılardan uzak işleyen mekanizmalara sahip değildir. Ayrıca, algoritmalar mevcut yapıları değiştirmek yerine onları güçlendirmeye neden olmaları nedeniyle de etik sorunlara neden olabilmektedir. Çünkü algoritmalar mevcut sistemdeki etik sorunları çözmekte tam tersi yeniden üretilmesine sebep olmaktadır (Jagadish, 2016). Algoritmalar dünyanın var olan durumunu öğrenme, kodlama ve verileri işleme yönünden değişmeyi zorlaştırma eğilimi içerisindedir. Bu durum statükonun korunmasına, filtre balonlarının ve yankı odalarının devam etmesine dolayısıyla da karşıt görüşlere tanık olmayı engellemeye neden olmaktadır. Binark (2017, s. 19) bu durumu “algoritmalar tarafından yaratılan yankı odalarında siyasi katılımın imkansızlığı” olarak nitelendirmektedir. Farklı bakış açılarına erişimin önünde engeller yaratmak söz konusu olduğunda, algoritmalar mükemmel bir demokrasi anlayışına ulaşmanın önünde engel oluşturmaktadır. Ayrıca algoritmalar önceden var olan kalıpların korunması yoluyla tüketim odaklı yapının korunmasına ve devam etmesine sebep olmaktadır (Ananny, 2016).

Ayrıca yapay zeka uygulamaları habercilik alanında farklı etik sorunların oluşmasını da sağlamaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür: Verilerin kaynak kısmında bazı sorunlar (Bradshaw, 2014), yapay zeka uygulamalarının kapasitesi (Carlson, 2014), algoritmaların tarafsızlığında bazı sorunların çıkması (Gillespie, 2014), algoritmaların bazı uygulamalarında şeffaflık sorunları (McBride & Rosenstiel, 2014), elde edilen verilerin kötü amaçlar için kullanılması (Zion & Craig, 2014), kodların içerisinde yer alan değerler ve bu değerlere uygun olarak yapılan akıl yürütme (Young & Hermida, 2014) ve algoritmaların hesapverebilir bir

yapıda olması (Diakopoulos, 2015) etik sorunların oluşmasına neden olmaktadır. Bunlara ek olarak, gerçekle kurguyu ayırt etmenin zorluğu, haberleştirilen olayların doğruluğu, mahremiyet, telif haklarına saygı, uygun araştırma yöntemlerinin kullanılması veya reklamcılık ayrımı gibi etik sorunlar profesyonel gazetecilikte algoritmaların kullanımını bağlamında tartışmaya açılmaktadır (Konstantin & Katharina, 2016, s. 5).

Açıkça görüldüğü üzere, haberin üretilmesinden tüketilmesine kadar sürecin her aşamasında gazetecilikte algoritmaların kullanılmasıyla ilgili etik sorunlar bulunmaktadır. Aynı zamanda yapay zekanın geleceği ile ilgili güncel tartışmalara da paralel olacak şekilde en çok üzerinde konuşulan etik konu ise algoritmik hesapverilebilirlik ve şeffaflık olarak karşımıza çıkmaktadır.

4. Algoritmik Hesapverilebilirlik ve Şeffaflık

Şeffaflık konusunda yeni endişelere yol açan yapay zeka, otomatik yazı ve haber botlarından algoritmik kürasyon ve haber üretiminde algoritmik sistemlerin kullanımının artması gazetecilik etiğinin temel bir ilkesi olan şeffaflığın ihlal edilmesine ve sorgulanmasına neden olmaktadır. Algoritmalar, belirli maddi özelliklere sahip teknik nesnelere olarak algılanmalarına rağmen, çoklu anlamlara sahip sosyal yapılardır. Algoritmik mekanizmaların ve sistemlerin şeffaflığı, karmaşıklıkları nedeniyle çoğu zaman belirsizdir. Tam da bu sebeple gazetecilikte yapay zekanın kullanımına ilişkin geniş anlamda kabul edilmiş bir etik kural bulunmamaktadır. Güncel araştırmalar, algoritmik şeffaflığı teşvik eden kılavuz ilkelere duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır (Nicholas & Koliska, 2017, ss. 809-811). Şeffaflık, algoritmaların etik ve hesap verebilirliğine yönelik yaklaşımlardan sadece biridir (Konstantin & Katharina, 2016). Aynı zamanda yapay zeka alanında uygulama olarak ilgi görmektedir.

Deuze şeffaflığı “gazeteciliğin içindeki ve dışındaki kişilerin gazetecilik sürecini izleyebilmesi, kontrol edebilmesi, eleştirebilmesi ve hatta gazetecilik pratiklerine müdahale etme şansı verilmesi” olarak tanımlamaktadır (Deuze, 2005, s. 455). İzleyiciler gazetecilerin haber üretmek için kullandıkları yöntemler ve haberin nasıl üretildiği konusunda daha fazla bilgi sahibi olduğunda şeffaflık önem kazanmaktadır (Nicholas & Koliska, 2017, s. 812). Bu sebeple bazı popüler medya kuruluşları gazetecilikte kullandıkları algoritmalara ilişkin bazı bilgileri okurlarıyla paylaşmaktadır. Örneğin ProPublica, araştırmalarının bir bölümünü desteklemek için kullanılan istatistiksel yaklaşımları özetleyen beyaz sayfaları yayınlamıştır (Grochowski & Ornstein, 2016). BuzzFeed, FiveThirtyEight ve diğer medya kuruluşları, Github’ta veri odaklı makalelerinin tamamında olmasa da bazı makalelerde kullanılan kodu yayınlayarak verilerini kamuya açık hale getirmektedir. BBC ve bazı medya kuruluşları kullandıkları algoritmik araçların bazılarını açıklayan bilimsel makaleler yayınlamaktadır. Ayrıca, bu verileri anlayabilecek bir okuyucu kitlesi oluşturmak, algoritma şeffaflığını sağlamak kadar önemlidir. Sonuç olarak, gazetecilik etik kuralları kadar dijital medya okuryazarlığı farkındalığının artmasına ilişkin çabalar da gazetecilik etiği kadar önemli bir konudur.

Gazetecilikte okurlar bir model belirlemek, bir analiz gerçekleştirmek ve bir bulguyu haberleştirmek için yapay zeka araçlarının nasıl kullanıldığına dair şeffaf bilgileri öğrenme hakkına sahip olmalıdır. Ancak algoritmaların nasıl çalıştığını anlatan açıklamaların teknik olmayan terimlere çevrilmesi ve okurların yapay zekânın nasıl kullanıldığını ve seçimlerin nasıl yapıldığını anlamasını sağlayacak şekilde kısa ve net bir şekilde anlatılması gerekmektedir (Hansen, Roca-Sales, Keegan, & King, 2017).

Sonuç olarak, bu çaba bir algoritmanın işlevselliğinin anlaşılmasında araştırmacılara kolaylık sağlayacaktır. Gazetecilik etiği ve algoritmaların birden fazla incelenmesi gereken düzeyi olduğu açıktır. Bunun; teknolojik, sosyal ve ekonomik bağlamlarda ele alınması gereken bir sorun olduğu ortaya çıkmaktadır.

5. Hedefli Haber Tüketimi ve Algoritmalar

Algoritmaların yönlendirici yapıda olması insanların haberleri nasıl tükettiğini belirlemede önemli bir faktör olduğu için, gazetecilik alanında son yıllarda tartışılan önemli konulardan biridir. Algoritmaların yoğun bilgi ve haber akışının olduğu internet ortamlarında, kullanıcıları aşırı bilgi yükünden korumak için oldukça önemli bir görevi yerine getirdiğini savunanlar olduğu gibi, bu yapay zeka uygulamalarının şeffaf olmadığını ve kullanıcıları bir yankı odasına hapsettiğini iddia edenler de bulunmaktadır. Bu akademik tartışmalar, haber akışını kullanıcıların tercihlerine ve çevrimiçi ortamdaki faaliyetlerine göre şekillendiren yapay zeka uygulamaları ekseninde yapılmaktadır (Dahlgren, 2022). Haber üretim aşamaları açısından yapay zeka gazeteciliği ise; özel veya kamuya açık veri merkezlerinden elektronik verilerin seçilmesi, veri özelliklerinin uygunluğunun değerlendirilmesi, ilgili veri setlerinin işlenmesi ve anlamsal bir yapıya sahip bir çıktı üretilmesi ve metnin son halinin belirli bir erişime sahip çevrimiçi ya da çevrimdışı bir platformda yayınlanması yoluyla yarı otomatikleştirilmiş doğal dil oluşturma süreci olarak tanımlanmaktadır.

Hedefli haber tüketimi, kullanıcıların ilgi alanlarına göre kişiselleştirilmiş ve özel içerikler sunarak kullanıcı katılımını ve memnuniyetini maksimum düzeyde artırma ve bunu sürdürülebilir hale getirme amacını taşımaktadır. Bununla birlikte bu durum, insanların yalnızca önceden var olan görüş ve inançlarını destekleyen bilgilere maruz kaldığı filtre baloncukları ve yankı odalarının oluşmasına neden olmaktadır. Filtre baloncukları, kullanıcıların farklı görüşlere maruz kalmalarını engelleyen ve sadece belirli bakış açılarını yansıtan içerikleri sunan yapay zeka uygulamalarıdır. Bu durum, kullanıcıların farklı bakış açılarını algılamasını ve toplumsal ve sosyal meselelere ilişkin daha geniş bir perspektif kazanmalarını engelleyebilmektedir. Bunlara ek olarak bu durumun başka zararlı etkileri de bulunmaktadır: Toplumu kutuplaştırma etkisi ve içerikleri izleyen kullanıcıların dar bir dünya görüşüne sahip olmalarına neden olabilmesidir. Yankı odaları ise, kullanıcıların kendi düşüncelerine yakın insanlarla etkileşimde bulunmasına ve kendi dünya görüşlerini pekiştirmelerine neden olmaktadır. Bu durum toplumsal kutuplaşmayı daha da derinleştirebilmekte ve karşıt görüşlere sahip olan bireyler arasındaki iletişimi engelleyebilmektedir (Arguedas, Robertson, Fletcher, & Nielsen, 2022, s. 11). Bu nedenle, hedefli haber tüketim uygulamalarını kullanırken farklı ve özgün bakış açılarına maruz kalmaya çalışmak çok önemlidir. Farklı

kaynaklardan haberler okumak ve farklı görüşlere sahip insanlarla iletişimde olmak, toplumsal meselelere daha geniş bir bakış açısı kazanılmasını sağlayabilir.

Aynı zamanda haberlerin hedefe uygun olarak kişiselleştirilmesi, yapay zeka gazeteciliğinin en yaygın uygulamalarındandır. Haberlerin kişiselleştirilmesi, son yıllarda haber yayıncıları tarafından giderek daha fazla uygulanan stratejilerden biridir. Bu stratejinin temel amacı, kullanıcı verilerini toplamak ve beklentilerine uyumlu içerik oluşturmak şeklinde ifade edilmektedir. Kullanıcılar, haber web sitelerini ziyaret ettiklerinde; gazetenin ana sayfasında, haber başlığında veya haber bölümlerinde kişiselleştirilmiş öneriler veya anlık uyarı bildirimleri almaktadırlar. Ayrıca, haberleri bu şekilde sunmak için yapay zeka teknolojisini kullanmanın okuyucu sadakatini artırdığı ifade edilmektedir. Ayrıca toplanan bu veriler üçüncül haber kaynaklarına ve bilgi sağlayıcılara olan bağımlılığı da azalttığı ifade edilmektedir (Tejedor & Vila, 2021, s. 832).

Hedefli haber tüketiminin bir diğeri önemi “dikkat ekonomisi” olarak adlandırılan çevrimiçi ortamlarının rekabetçi yapısı içinde, okuyucuların ilgi ve dikkatlerini sürekli çekebilmek ve reklam gelirlerinden pay alabilmek için gerekli görülüyor olmasıdır (Nixon, 2020). Medya kuruluşlarının gelirlerini artırmak için çevrimiçi reklam gelirlerini artırmaları bir zorunluluğa dönüşmüştür. Rekabetin yoğun olduğu internet gazeteciliğinde kullanıcı bağıllığı yaratmak ve kullanıcıları elde tutmak oldukça önemlidir. Bu sebeple medya kuruluşları müşteri sadakatini ve sitede harcanan zamanı artırmak için oyunlaştırma, algoritmik ve otomatik öneriler ve kişiselleştirilmiş kullanıcı deneyimleri sunarak kullanıcı memnuniyetini en üst seviyede tutmaya çalışmaktadır (Ytre-Arne & Moe, 2021, s. 1742). Ancak bu kullanım biçimleri sonsuz kaydırma, tık tuzağı, reklam-haber veya galeri haber gibi okuyucuları dijital gazetelere çekme ve mümkün olduğunca orada tutmaya yönelik pratiklerdir. Ancak bu uygulamalar gazetecilik etik ilkeleri ile bağdaşmayacak uygulamalara örnek oluşturmaktadır (Yıldızgörür, 2023, s. 279).

6. Yapay Zeka Büyük Veri ve Tarafılık

Yapay zeka ve büyük veri kavramları birbirleriyle doğrudan ilişkili kavramlardır. Her gün milyarlarca insan aktif ya da pasif bir şekilde veri üretmeye devam etmektedir. Arama motorları, sosyal medya paylaşımları, alışveriş ve harcama alışkanlıkları, akıllı saatler, akıllı televizyonlar ve akıllı telefonlar gibi yaygın olarak kullanılan uygulamalar aracılığı ile üretilen veri katlanarak artmaktadır. Yapay zeka bu verileri kazıyarak öğrenmekte ve bu sayede veri havuzunu arttırmaktadır. Yapay zekanın büyük veriyi işleyerek insanları siyasi, ticari veya başka amaçlarla manipüle etmek için kullanılabilir olması da bir risk faktörü olarak değerlendirilmektedir.

Büyük verinin işlenmesinin sonucu olarak bireysel ya da kolektif insan davranışlarının kodlarının bilimsel anlamda çözülmesi beraberinde bir takım endişelere neden olmaktadır. Bu durum büyük veri ve yapay zeka ilişkisi anlamında şu anlamlara gelmektedir: İnsanlar hakkında yeterli veriye sahip olduğunda ve insan davranışlarına yönelik bu bilgi makine öğrenimi ile birleştirildiğinde temel olarak insan davranışları taklit edilebilmekte, tasvir edilebilmekte, kontrol edilebilmekte ve tahmin edilebilmektedir. Böyle bir durum da insanlar kolaylıkla

manipüle edilebilmekte ve davranışları yönlendirilerek dar düşünce kalıplarına sahip insan profili karşımıza çıkmaktadır.

Eleştirilerin yoğun olduğu bir diğer konu ise tarafsızlık konusudur. Yapay zeka teknolojileri öğrenen uygulamalardır. Makine öğrenmesi çoğunlukla çevrimiçi kaynaklardan beslenmektedir. Bu da makinelerin insanların pratiklerinden öğrendiği anlamına gelmektedir. Yaşanan birçok örnek, insanlardan öğrenen makinelerin tarafsız yargılar ve yorumlar üretmesine dair endişeleri haklı çıkarmıştır. Örnek olarak Microsoft tarafından insanlarla sohbet etmesi için üretilen bir yapay zeka uygulaması kısa bir zaman içerisinde ırkçı ifadeler kullanmaya başlaması nedeniyle kapatılmıştır. Tarafsızlık konusundaki bir diğer popüler örnek ise “makine yanlılığı” adıyla 2016 yılında kayıtlara geçmiştir. Gazeteciler bu olayda adli yargıda kullanılan bir yapay zeka uygulamasının Afrikalı Amerikalılara karşı ön yargılı davrandığını tespit etmişlerdir (Broussard, 2018, s. 44).

Gazetecilerin yapay zeka ve algoritmalar konusunda eğitilmiş ve bilgili olmaları önemlidir. Yapay zeka çeşitli biçimlerde tarafsızlıklara sahiptir. Bu tarafsızlıklar bir anlamda yapay zeka pratiklerinin doğasından kaynaklanmaktadır (Gillis, 2023). Kurumsal gazeteler ve insan gazetecilerin de bazı tarafsızlıkları olabilmektedir. Burada önemli olan nokta tarafsızlıkların bağlamı ve gazetecilerin bilgi ve farkındalık düzeyleridir. Cinsiyet, ırk veya din temelli tarafsızlıkların habere dahil olmasının ciddi toplumsal ve ahlaki sonuçları olabilecektir.

Gazetelerin yapay zeka uygulamaları konusunda kapsamlı editöryal denetim mekanizmalarının olması tarafsızlık riskini en aza indirecektir (Beckett, 2019, s. 56). Algoritma yanlılığı yalnızca teknik ve yapısal bir sorun olarak analiz edilmemelidir. Algoritmalar insanlar tarafından belli çıkarlar ve beklentiler doğrultusunda yanlı olmaya yönlendirilebilir sistemler olarak görülmelidir. Yapay zeka sistemlerinin insanlardan daha adil, güvenilir ve nesnel olduğuna inanmak algoritma uygulamalarının insanlara zarar verebileceği gerçeğinin görülmesini engelleyen bir önyargıya dönüşmemelidir. Yapay zeka uygulamalarını, onları üreten şirketleri ve teknolojik altyapıyı sorgulamak bu anlamda oldukça önemlidir (Broussard, 2018, s. 44).

7. Habercilikte İnsan İşlevselliği Sorunu ve Yapay Zeka

Tarihsel olarak insan emeği ile yapılan iş ve mesleklerin artık yapay zeka ve otonom sistemler aracılığıyla çok hızlı bir şekilde yapılması insan emeğini dolayısıyla insan faktörünü işlevsizleştireceği endişesinin artmasına neden olmaktadır. Makinelerin gerçekten de insanlardan daha iyi performans göstermeye devam etmeleri halinde insanların işlerini tehlikeye atıp atmayacağı ve istihdamı azaltıp azaltmayacağı endişesi üzerinde durulması gereken konulardandır. Ancak bu endişe yeni değildir. Aslında bu teoriyi John Maynard Keynes ortaya atmıştır. 1930’lu yıllarda ortaya atılan “teknolojik işsizlik” teorisi genel olarak otomasyonun istihdamı nasıl etkilediği ile ilgili iki karşıt bakış açısıyla özetlenebilmektedir.

- **Olumsuz:** Çalışanların önceki çalıştıkları işlerinden çıkarılmalarıyla sonuçlanmaktadır (yer değiştirme etkisi)

- **Olumlu:** Otomasyondan kaynaklanan işlere olan talebin artması ya da diğer endüstrilerdeki işgücü talebinin artması sonucunu oluşturmaktadır (verimlilik etkisi) (Petropoulos, 2018).

Gerçekte, bu iki bakış açısı arasında daha çok karşılaşılan durum ise olumsuz bakış açısıdır. Olumsuz bakış açısını doğrulayan örnekler daha sık rastlanmaktadır. Örneğin ABD’de robot teknolojilerinin ve yapay zekanın ekonomiye nüfuz ettiği bundan dolayı işgücü payında düşüş ve istihdamın nüfusa oranla sınırlı kalması gibi durumlara sebep olduğu iddialarına destekleyici kanıtlar olarak yorumlanmaktadır. Çalışanların yapay zeka ile rekabette karşılaştıkları zorluklar daha belirgin hale geldikçe, işçi tazminatlarının ya tamamen ya da nispeten azalacağı tahmin edilmektedir (Acemoglu & Restrepo, 2018, s. 1488).

Gazeteciler bugün bu gelişmeler ışığında daha da büyük bir dönüşüm sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Gazetecilik algoritmaları insanların ilgilerini çeken konular hakkında fikir edinmenin bir yolu olarak insanlara yardım etmektedir. Burada teknoloji, haber merkezi bilişimi ve yazılım tarafından üretilen haberler şeklini almaktadır (Linden, 2017, s. 62). Bu teknolojik dönüşüm, gazetecilerin mesleklerinde işlevsiz kalmamaları için sahip olmaları gereken bazı temel yeteneklerin var olduğunu göstermektedir. Veri kazıma, SQL (programlama dili) sorguları yazma ve görselleştirmeler oluşturmak için Tableau, Google Fusion ve ilgili yazılımları kullanma gibi teknik beceriler bu yeteneklerden bazılarıdır. Özellikle bu yetenekler gazetecilerin emekleri veya daha büyük ekiplerdeki önemli rolleri nedeniyle, kalabalık bir iş piyasasında öne çıkması daha kolay olan etkileşimli, veriye dayalı görselleştirmeler ve haberler üretmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, günümüz haber sektöründe bu tür teknik beceriler oldukça rağbet görmektedir. Zamith’in otomatikleşen haber yazımı ve gazetecilerin bu bağlamdaki rolü üzerine yaptığı araştırma ışığında elde ettiği bulguları şu şekilde ifade etmek mümkündür (Zamith, 2019, s. 1): rutin görevleri yerine getiren gazetecilerin iş güvenliğine yönelik potansiyel tehditler göz önüne alındığında, otomatik içerik oluşturma gazetecilerin iş güvenliği için bir tehdit unsuru oluşturmaktadır.

Rutin habercilik pratikleri otomatikleştirildiğinde, gazeteciler işlerini kaybetmemek için daha kaliteli bir ürün sunmak zorundadır. Gazetecilerin otomatik içerik oluşturma avantajlarıyla rekabet etmek yerine kendi güçlü yönlerine odaklanmaları gerektiği argümanı bu düşüncelerin merkezinde yer almaktadır. Gazeteciler, haberlerinde her zamankinden daha yaratıcı olmalı, rutinin ötesine geçmeli, daha derinlemesine bir kapsam ve içerik sunmak için devamlı araştırma yapmalıdır.

Ayrıca yapay zeka gazeteciliğinde kodlama bilgisi, kamu yararı için yapılan haberlerde önemini gittikçe artırmaktadır ve yarının dijital haber ürünlerini üretebilecek gazetecilere olan ihtiyaç gittikçe artmaktadır. Açıkçası bugünün gazetecilik anlayışında “ kodlama yapabiliyorsanız, sizin için her zaman bir iş var demektir” (Lewis & Zamith, 2017, s. 118-119).

Veri gazeteciliği, gazetecilikte profesyonel anlamda meydana gelen yapısal değişiklikleri açıklayan en önemli kavramlardan biridir. İnsanların verileri analiz etmesine yardımcı olmak ve onlara anlama şansı vermek veri gazeteciliğinin

amacıdır. Burada gazetecinin görevi kamu adına verilere erişmek, haberleştirmek ve insanlara doğru bilgileri aktarmaktır. Veri gazetecileri, haberleri veriler aracılığıyla tanımlamak ve/veya anlatmak için veri analizini kullanır. Bu süreç, gazeteciler için geleneksel habercilik kodlarına aşına olmasına değil, aynı zamanda bilişim ve istatistik yazılımı, veri yapıları ve veri tabanları gibi tasarım ve görselleştirme olanaklarını da bilmesini gerektirmektedir. Yazılım, kodlama ve diğer teknolojik pratiklerle dönüşüme uğrayan gazetecilik mesleğinin geldiği nokta olan robot gazeteciliği en net şekilde şöyle anlatmak mümkündür:

Robot gazeteciliği geliştikçe, daha fazla gazeteci yorum ve analiz yapabilmek için alanında uzmanlaşmak zorunda kalacaktır. Bu durum iletişim fakültesi mezunlarını hem başarılı birer gazeteci, sosyal bilimler alanında yetkin hem de karmaşık veri sistemlerini analiz edebilecek veri operatörleri olmasını gerektirirken, iletişim fakültelerine çok fazla baskı yüklemektedir. İletişim fakülteleri bu dengeyi sağlayamazsa, mezunlar kendilerini gerçek dünyadaki olaylardan bilgi toplayan yurttaş gazeteciler ve düzenli olarak veri toplayıp haber yapabilen robotlar karşısında daha dezavantajlı bir durumda bulacaklardır (Kraemer, Overveld, & Peterson, 2011).

Kim ve Kim ise bu soruna karşı çözüm yolları geliştirmek amacıyla, geleneksel gazeteciler de dahil olmak üzere yazarlara, işlerini otomasyon ve robot yazılımlara karşı koruyabilmek için 5 temel öneri sunmaktadır. Aşağıda bu önerilerin bir listesi yer almaktadır (Kim & Kim, 2018):

- Yazarların atacağı ilk adım, algoritmaların insan emeğini engellediği durumlarda geleneksel haber pratiklerini yeniden üretmek olacaktır. Bu haber pratiklerini üretmenin yolu da daha fazla eğitim alarak sağlanmaktadır.
- İkinci cevap ise, yazarların güçlü oldukları alanları tespit etmeleri ve bu alanlarda uzmanlaştıkça o alanlarda bilinir olması ve böylece güçlü yönlerini daha da geliştirmeleridir.
- İçerik (metin) oluşturmada doğal dil işleme mantığını öğrenmenin arkasındaki genel fikir, bu NLG verileri kullanılarak bir taslak oluşturulmasıdır. Daha sonra bu taslağı şekillendirip revize ederek bitmiş haline benzersiz bir hava ve özgünlük katılabilir.
- Yazarların dördüncü tavsiyesi, bir niş alanı belirlemek ve bu alanda çalışmak için önemli miktarda zaman ayırmaktır. Örneğin, bir kişi veri analizinde uzmanlaşırken bir diğeri bilgi toplayarak veya haberin etki analizini ve grafiklerin görselleştirmelerini sosyal medya platformları üzerinden yapması kişinin o alanda ilerlemesini sağlamaktadır.
- Son olarak da bir adım öne çıkmak, yapay zekanın yaratmış olduğu yeni gazetecilik pratiklerini öğrenmek için gönüllü olmaktır. Örneğin bir kişi verileri toplarken, bir diğeri verilerin nasıl analiz edileceğini bilmeli, birisi de verilerden oluşan dataları bir araya getirerek haberleri yazmalıdır.

8. Sahte Haberler ve Yapay Zeka

Sahte haber ya da aldatmaca haber, insanları yanıltmak ve aldatmak amacıyla sosyal medya ve geleneksel haber medyası (yazılı veya basılı) aracılığıyla bilinçli ya da bilinçsiz şekilde üretilen haberlerin tümünü ifade etmektedir.

Sahte haber genellikle siyasi görüşler üzerinde etki yaratmak amacıyla geleneksel ya da dijital medya mecralarını kullanarak yayılan haber gibi görünen düzmece, sahte hikâyeler olarak tanımlanabilir. Allcott ve Gentzkow'a göre sahte haberler, "kasıtlı olarak insanları yanlış yönlendirmek için üretilmiş fakat detaylı bir araştırma sonucunda sahte olduğu kanıtlanabilen haberlerdir" (Allcott & Gentzkow, 2017, s. 213). Genel olarak sahte haberler üç türde üretilmektedir:

- Yanlış bilgi yaymak ve zarar vermek amacıyla bilinçli olarak üretilip yayılan sahte haberler
- Kullanıcıların zarar verme ihtimali olan fakat doğruluğundan emin olmadan bilinçsizce paylaştıkları haberler
- Eğlence ya da şaka amaçlı zararsız sahte ve yalan haberler (Kazaz & Akyüz, 2019, s. 36).

Birden fazla sahte haber üretme yöntemi bulunmaktadır. Aşağıda bu yöntemler yer almaktadır (Kazaz & Akyüz, 2019, s. 47-56):

- Gerçek bir bilgiyi, olayı ya da haberi çarpıtarak sahte ve yalan habere dönüştürme
- Sahte haberin gerçek bir kişi, olay ya da kurumlara dayandırılarak üretilmesi ve yayınlanması
- Sahte haberin sahte kişi, ajans ya da kurumlara dayandırılarak üretilmesi
- Gerçek fotoğraflar veya görseller üzerinde montaj/oynama yapılarak üretilen sahte haberler
- Farklı olaylara ait fotoğraf ya da videoların sahte haberlerde kullanılması
- Sahte hesaplar üzerinden yapılan sahte paylaşımların haberlerde kullanılması

Herhangi bir kanıtı ya da kaynağa dayalı olmayan sahte haberler ya da yapay zeka uygulamaları, gazetecilik gibi alanlarda kullanıldığında, büyük sorunların oluşmasına neden olabilmektedir. Çünkü yapay zeka teknolojileri kullanılarak sahte ve yalan içerikler üretmek mümkündür. Deepfake teknolojisi bunun önemli örneklerinden biridir. Deepfake gerçeğinden ayırt edilmesi zor olan sahte videolar, fotoğraflar ya da görüntüler oluşturmak için makine öğrenme algoritmalarının kullanılmasını ifade etmektedir. Ünlülerin videolarını deepfake teknolojisi ile oluşturarak sahte videolar ve görseller çevrimiçi ortamlarda ve medyada manipülasyonlara neden olabilmektedir (Morris, 2019). Videolar yapay zeka

tarafından tespit ediliyor olsa da üretimine katkı sağlayan da yine yapay zekânın kendisidir. Yapay zeka video ve fotoğraf dışında metin olarak da sahte içerikler üretebilmektedir. Open AI'nın üretmiş olduğu GPT-2 isimli aracı yapay zekaya sahip bir dil geliştiricisi olarak tanımlamak mümkündür. GPT-2'nin amacı sahte içerik üretmek değildir. Ancak bu amaç için kullanılabilir olması üreticilerinin en çok endişelendiği konulardan biridir (Zengin & Kapır, 2021, s. 229-230).

Bunlara ek olarak hakikat sonrası çağ (post-truth) olarak adlandırılan dönemde sahte haberlerin yayılma hızı artmakta, geleneksel medya kuruluşlarında ve sosyal medya mecralarında gündemleri belirleme noktasına kadar gelmektedir. Bundan dolayı gazetecilikte haberleri doğrulama ya da doğruluk kontrolü (fact-checking) gibi pratikler yaygınlaşmaya devam etmektedir. Gazeteciler ve medya mecraları yapay zeka tarafından üretilen haberleri doğrulamak ve yalan içerikleri tespit etmek amacıyla teknolojik araçları kullanabilmektedir. Yapay zekanın içeriklerin doğruluk kontrolünde kullanılmasıyla ilgili çalışmalar yapılmaktadır ve doğrudan yapay zeka tarafından yapılan doğruluk kontrolü (automated fact-checking) için otomatikleştirilmiş doğruluk kontrolü ifadesi kullanılmaktadır (Zengin & Kapır, 2021, s. 218-219).

Sonuç

İnsanoğlu kendi eylemlerini yapay zekaya devretme eğilimi içerisindedir. Nitekim haber alma hakkı gibi önemli bir kazanımın yapay zekaya devretme eğiliminde olması bunu göstermektedir. Bunda kolaylık, hız ve ekonomik kaygıların etkili olduğu söylenebilir. Dijitalleşen dünyada yapay zekanın oluşturmuş olduğu bu alanlardan kaçışın mümkün olmadığı düşünülebilir. Ancak yine de yapay zeka gazeteciliğindeki ilerlemelerin toplum temelli bir meslek olan ve kamuoyu oluşturma gücü olan gazeteciliği dönüştürmesi, toplum lehine olmayan sonuçları da beraberinde getirmektedir.

Yapay zeka uygulamaları uzun süredir hayatımızda olan bir çok farklı alanda kullanılan bir algoritma teknolojisi olarak gazetecilik açısından önemli bir yere sahiptir. Gazetecilik alanı da diğer alanlarda olduğu gibi teknolojik gelişmelerden en yüksek verimi nasıl alabileceğini düşünülerek hareket edilmiştir. Bu da gittikçe gelişen yapay zeka teknolojilerinden yararlanarak haber üretim süreçlerinin kısılmasına ve kolaylaşmasına neden olmaktadır. Yapay zekanın gazetecilikteki en yaygın uygulaması, organize veri kümelerinden haber metinlerinin otomatik olarak oluşturulmasıdır. Özellikle hava durumu, borsa ya da ekonomi, deprem gibi doğal afetler, spor faaliyetleri gibi alanlarda topladığı veriyi çok kısa bir süre içinde bilgilendirici haber metinlerine dönüştürebilmektedir. Böylece rutin haberler otomatik olarak ve insan müdahalesine gerek kalmadan üretilebilmektedir. Bu durum gazetecilik açısından bakıldığında yapay zeka hakkındaki olumlu görüşleri destekleyen temel çıkış noktasıdır. Buna göre, gazetecilerin daha yetenekli hale gelmesine yardımcı olmak ve haber üretim sürecinin belirli faaliyetlerini geliştirmek amacıyla destekleyici bir bileşen olarak kullanılan yapay zeka araçları, gazetecilerin çalışma standartlarını kolaylaştırmakta ve yükseltmektedir (Tejedor & Vila, 2021, s. 831). Sonuç olarak bilgi daha hızlı bir şekilde işlenip, yayılabilmekte ve gazetecilerin derinlemesine analiz ve insani içgörü gerektiren daha karmaşık hikayelere odaklanarak farklı içeriklere sahip haberler yapmalarına imkan tanımaktadır.

Reuters, Associated Press ve Forbes gibi küresel medya kuruluşları bir süredir haber toplamak için yapay zekayı kullanmaktadır. Yapay zeka internet ve sosyal medya kaynaklarını belirli anahtar kelimeleri tarama yoluyla son dakika gelişmelerini tespit edebilir, topladığı verileri kategorilere göre seçme, karakterize etme ve gruplama gibi işlevlerle geniş bir enformasyon akışını izleyebilmektedir (Tejedor & Vila, 2021, s. 832). Yapay zeka uygulamaları gazetecilik için haber toplama ve yazma gibi rutin işlerin yanı sıra enformasyonun toplanması, enformatif eğilimlerin tespit edilmesi, haber öneri sistemlerinin geliştirilmesi, dezenformasyon ve sahte haberlerle mücadele edilmesi, yabancı metinlerin otomatik çevirisi ve araştırmacı gazeteciliğin daha detaylı bir şekilde yapılması gibi konularda faydalar sağlamaktadır (Noain-Sánchez, 2022, s. 106).

Yapay zeka teknolojilerinin kullanım biçimlerinden hareketle gazetecilik mesleğinin her alanında var olduğu görülmektedir. Teknolojinin ilerlemesine paralel olarak bu varoluşun daha da belirgin ve yaygın bir şekilde devam edeceği öngörülebilmektedir. Yukarıda kısaca özetlenen yapay zeka ve gazetecilik arasındaki ilişkiye yönelik olumlu yaklaşımlar, yapay zekanın çeşitli haber odası bileşenlerini birleştirerek nasıl işlediğini ve daha kapsamlı bir haber merkezinin kurulmasına yardımcı olduğuna inanılmaktadır (Beckett, 2019, s. 20). Ayrıca, 2012-2021 yılları arasında yapılan küresel bir araştırmanın bulgularına göre, haber kuruluşları yapay zeka teknolojilerini aşağıdaki nedenlerle kullanmaktadır; yüzde 48 ile gazetecilik becerilerini geliştirmek, yüzde 27 ile maliyetleri düşürmek, yüzde 12 ile gelir optimizasyonu, yüzde 5 ile müşteri ilişkileri, yüzde 5 ile özeleştirme ve yüzde 3 ile haber yazma olarak cevaplamışlardır (Wiik, 2023, s. 98).

Ancak ortaya çıkabilecek olumsuz koşullar ve risklerde vardır. Geçmişten bu yana sürdürülen çalışmaların ışığında yapay zeka uygulamalarının olası zararlarını ortadan kaldırmaya yönelik girişimler de yer almaktadır. Ancak bu olumsuz ve zararlı etkilerin devam ettiği görülmektedir. “İnsanların iradesi veya emri altında, yapay zeka teknolojilerinin insanların niyetlerine bağlı olan makine güdümlü eylemlerden oluştuğu için, birçok şekilde bilinçli olarak kötüye kullanılabilir” (Biswal, 2023, s. 72). Aynı zamanda yapay zeka teknolojileri gazetecilik etiği bağlamında da tartışılmaktadır.

Yapay zekanın kullanımının artmasıyla meydana gelen ve gelebilecek riskleri ise şu şekilde sıralamak mümkündür: Yapay zeka gazeteciliği ve etik, hesapverilebilirlik ve şeffaflık, algoritmalar ve hedefli haber tüketimi, büyük veri ve tarafsızlık, insan işlevselliği sorunu ve sahte haberler konularında yapay zekanın gazetecilik alanına getirdiği riskler ve sorunlar araştırmacılar ve gazeteciler tarafından tartışılmaktadır.

Medya kuruluşları açısından yapay zeka uygulamalarının en işlevsel yönü sağladığı ekonomik yararlarıdır. İnsan gazetecilerle karşılaştırıldığında yapay zeka sistemleri çok daha büyük ölçekte ve daha az maliyetle haber üretebilmektedir (Van Dalen, 2012, s. 649). Kâr maksimizasyonu ve kapitalist ekonomik sistemin hakim olduğu medya şirketlerinde çalışan gazeteciler için bu durum bir risk oluşturabilir. Yapay zekanın insanlar için rutin ve zaman alıcı işleri üstlenmesi, gazetecilerin diğer işler için daha rekabetçi iş ortamlarında çalışması anlamına gelmektedir. Gazeteciler yapay zeka uygulamaları ile bir rekabete girmeyecek

olsalar bile kendi aralarında rekabetin artması daha mümkün hale gelmektedir (Van Dalen, 2012, s. 653). Bu durum gazetecilerin kendilerini geliştirmek için daha fazla çalışacakları şeklinde olumlu bir bakış açısıyla yorumlanabilecek olsa da gazeteciler için iş güvencesini ve çalışma şartlarını olumsuz etkileyecek bir iş ortamı anlamına da gelebilecektir.

Bu bağlamda yakın bir gelecekte yapay zeka teknolojilerinin gazetecilik alanında çok daha etkin bir rol üstlenmesi öngörülmektedir. Bu algoritmaların gazetecilik mesleği için sunduğu fırsatlar ve sağladığı kolaylıklar olduğu kadar sorunlu ve riskli yönleri de bulunmaktadır. Yapay zeka, “gazeteciliğin tüm yönlerini etkileme gücü, potansiyeli ve özellikle de karmaşık ve gizli bir teknoloji yaratma kabiliyeti nedeniyle endişelere neden olmaktadır (Beckett, 2019, s. 52). Bu bağlamda çalışmanın amacı yapay zeka teknolojilerinin gazetecilik alanında yoğun kullanımının ne gibi konuları gündeme getirdiğine dair genel bir perspektif oluşturmaktır. Bu nedenle çalışmada yapay zeka ve gazetecilik ilişkisi arasındaki etkileşim ve tartışmalar değerlendirilmiş ve yapay zekanın gazetecilik alanında meydana getirdiği dönüşümlerin olumlu ve olumsuz özellikleri aktarılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde makine öğrenmesi ve yapay zeka kavramları ile birlikte yapay zeka ve gazetecilik ilişkisi anlatılmış ve yapay zekanın gazetecilik alanına getirdiği olumlu özellikler aktarılmıştır. İkinci bölümde ise yapay zekanın gazetecilik alanında meydana getirdiği sorunlar ve riskler analiz edilmiş ve tartışılmaya çalışılmıştır.

Bu bağlamda çalışmada elde edilen sonuçlar incelenecek olursa: yapay zekanın haber üretim ve dağıtım aşamalarında yoğun bir şekilde kullanıldığını, haber üretim süreçlerinin kısılmasını ve kolaylaşmasını sağladığını söylemek mümkündür. Aynı zamanda gazetecilerin daha yetenekli hale gelmesine yardımcı olmak ve haber üretim sürecinin belirli faaliyetlerini geliştirmek amacıyla destekleyici bir bileşen olarak kullanılan yapay zeka araçları, gazetecilerin çalışma standartlarını kolaylaştırmakta ve yükseltmektedir. Ayrıca yapay zeka gazetecilik alanında, bilgi toplama, haber yazma, haber öneri sistemleri geliştirme, yabancı metinlerin otomatik çevirisi ve araştırmacı gazeteciliğin geliştirilmesi gibi faydalar sağlamaktadır (Noain-Sánchez, 2022, s. 106). Bunların yanında olumsuz sonuçları ise şu şekilde sıralayabiliriz: gazetecileri işlevsiz hale getirdiği, sahte ve dezenformasyon yüklü haberlerin üretimini kolaylaştırdığı, etik anlamda insanların daha fazla taraflı düşünceler içerisine girmesini ve buna bağlı olarak etik sorunları daha da arttırdığını söyleyebiliriz. Hesapverilebilirlik ve şeffaflık anlamında kitlelerin haber üretim uygulamalarını daha iyi anlamalarını sağlamak konusunda şeffaflık sağlamadığı literatür taraması sonucu elde edilen sonuçlardan biridir. Bunlara ek olarak yapay zekanın kullanıcıların yalnızca var olan inanç ve ilgi alanlarıyla uyumlu içeriğe maruz kaldığı yankı odaları ve filtre baloncuklarının oluşmasına neden olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Çalışmada geleneksel derleme yöntemi kullanılmıştır. Geleneksel derleme yönteminde belirli bir konuda yayınlanmış olan iki ya da daha fazla çalışmanın üzerinde inceleme yaparak bulgu sonuç ve değerlendirmelerini analiz ederek sentezleme yapılan çalışmalardır. Genellikle alanında uzman olan kişiler tarafından belirli bir yöntem izlenmeksizin farklı yollarla ve farklı kaynaklardan elde edilen bilgilerin derlendiği çalışmalardır (Nicholas & Koliska, 2017, s. 811).

Bu çerçevede literatür taraması sonucu elde edilen bilgiler doğrultusunda yapay zeka ve gazetecilik alanında meydana gelen tartışmalar ele alınmıştır. Çalışma, gazetecilik alanında çalışan akademisyenler ve gazeteciler için yapay zekanın gazetecilik alanında meydana getirdiği dönüşümlerin olumlu ve olumsuz özelliklerini tartışmaya açıyor olmasıyla önemli görülmektedir.

Kaynakça

- Acemoglu, D. & Restrepo P. (2018). The Race Between Man and Machine: Implications of Technology for Growth, Factor Shares, and Employment, *American Economic Review*, 108(6), 1488-1542.
- Allcott, H. & Gentzkow, M. (2017). Social Media and Fake News in the 2016 Election, *Journal of Economic Perspectives*, 31 (2): 211-36.
- Ananny, M. (2016). Toward an ethics of algorithms: Convening, observation, probability, and timeliness. *Science, Technology, & Human Values*, 41(1), 93-117.
- Arguedas, R., Robertson, C., Fletcher, C., & Nielsen, R. (2022). Echo chambers, filter bubbles, and polarisation: a literature review. Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Beckett, C. (2019). London: London School of Economics.
- Binark, M. (2017). Algoritmaların yarattığı yankı odalarında siyasal katılımın olanaksızlığı. *Varlık*, 1317, 19-23.
- Biswal, K. S. (2023). Reporting on Malicious Uses of AI Technologies. M. Jaakkola içinde, *A Handbook for Journalism Educators Reporting on Artificial Intelligence* (s. 69-80). Unesco.
- Bradshaw, P. (2014). “Data Journalism.” içinde *Ethics for Digital Journalists: Emerging Best Practices*, Lawrie Zion ve David Craig, Routledge, New York and London, 202-220.
- Broussard, M. (2018). *Artificial unintelligence: How computers misunderstand the world*. London: The MIT Press.
- Carlson, M. (2014). The Robotic Reporter. *Automated Journalism and the Redefinition of Labor, Compositional Forms, and Journalistic Authority*. *Digital Journalism* 3 (3): 416–431. doi: 10.1080/21670811.2014.976412.
- Dahlgren, P. M. (2022). A critical review of filter bubbles and a comparison with selective exposure. *Nordicom Review*, 42(1), 15-33.
- Deuze, M. (2005). What is Journalism?: Professional Identity and Ideology of Journalists Reconsidered. *Journalism* 6 (4): 422–464.
- Diakopoulos, N. (2015). Algorithmic accountability: journalistic investigation of computational power structures. *Digital Journalism* 3(3): 398–415.
- Dörr, Konstantin Nicholas (2016). Mapping the field of Algorithmic Journalism. *Digital Journalism*, 4(6):700-722. DOI: <https://doi.org/10.1080/21670811.2015.1096748>
- Etike, Ş. (2022). Mesleğin geleceği robot değil gazeteci: Gazetecilerin yapay zekâ deneyimleri 3. *Communication in the Digital Age Symposium Cida International*, Ankara.
- Gibbs, L. (2020). How AI is becoming an integral part of the news-making process? Youtube, PolisLSE. <https://www.youtube.com/watch?v=Dpi7Gt8GAHM>
- Gillespie, T. (2014). The relevance of algorithms. In Gillespie T., Boczkowski P., & Foot K., (Ed.) *Media Technologies: Essays on Communication, Materiality, and*

- Society (pp. 167- 194). Cambridge, MA: The MIT Press.
- Gillis, A. S. (2023). Machine learning bias (AI bias). Techtarget: <https://www.techtarget.com/searchenterpriseai/definition/machine-learning-biasalgorithm-bias-or-AI-bias> adresinden alındı.
- Graefe, A. (2016). Guide to automated journalism. Tow Center for Digital Journalism Publications Issue. C. U. Tow Center for Digital Journalism.
- Grochowski, J. R. & Ornstein, C. (2016). Matching Industry Payments to Medicare Prescribing Patterns: An Analysis. ProPublica Whitepaper. <https://static.propublica.org/projects/d4d/20160317-matching-industry-payments.pdf?22>.
- Hansen, M., Roca-Sales, M., Keegan, J. & King, G. (2017). Artificial Intelligence: Practice and Implications for Journalism. Brown Institute for Media Innovation and the Tow Center for Digital Journalism.
- Jagadish, H.V. (2016). Data Science Ethics. Erişim: <https://courses.edx.org/courses/course-v1:MichiganX+DS101x+3T2016/course/>
- Jarrahi, M. H. (2018). Artificial Intelligence and the Future of Work: Human-AI Symbiosis in Organizational Decision Making, *Business Horizons*, 61(4), 577-586.
- Karaçam, Z. (2013). Sistematik Derleme Metodolojisi: Sistematik Derleme Hazırlamak İçin Bir Rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 26-33.
- Kazaz, M. & Akyüz, S. S. (2019). Sahte Haber, *Literatürk academia*.
- Kim, D., & Kim, S. (2018). Newspaper journalists' attitudes towards robot journalism. *Telematics and Informatics*, 35(2), 340-357. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2017.12.009>
- Konstantin, D, N. & Katharina, H. (2016). Ethical Challenges of Algorithmic Journalism. *Digital Journalism*.doi:10.1080/21670811.2016.1167612. edited by Lawrie Zion and David Craig, 202–219. New York: Routledge.
- Köse, U. (2019). Yapay Zeka ve Geleceğin Siber Savaşları, *Bilim ve Teknik*, 76- 84.
- Kraemer, F., Van Overveld, K., & Peterson, M. (2011). Is there an ethics of algorithms?. *Ethics and information technology*, 13(3), 251-260.
- Leben, D. (2018). *Ethics for robots: How to design a moral algorithm*. Routledge.
- Lewis, S. C. & Zamith, R. (2017). On the Worlds of Journalism, P J Boczkowski and C W Anderson (eds), *Remaking The News: Essays on The Future of Journalism Scholarship In The Digital Age*, MIT Press, Cambridge, 111-128.
- Linden, C. G. (2017). Algorithms for Journalism: The Future of News Work, *The Journal of Media Innovations*, 4.1, 60-76. DOI: <http://dx.doi.org/10.5617/jmi.v4i1.2420>, Erişim Tarihi: 06.02.2024.
- Loosen, W. (2018). Four forms of datafied journalism: Journalism's response to the datafication of society. *Communicative Figurations Research Network. Electronic Working Paper*, 18.
- McBride, Kelly. & Tom Rosenstiel (2014). "New Guiding Principles for a New Era of Journalism." İçinde *The New Ethics of Journalism*, edited by Kelly McBride and Tom Rosenstiel, 1–6. Thousand Oaks, CA: CQ Press.

- Milosavljević, M. & Vobič, I. (2019). Human Still in the Loop: Editors Reconsider the Ideals of Professional Journalism Through Automation. *Digital Journalism*, 1098– 1116. doi:10.1080/21670811.2019.1601576
- Mittelstadt, B. D., Allo, P., Taddeo, M., Wachter, S., & Floridi, L. (2016). The ethics of algorithms: Mapping the debate. *Big Data & Society*, 3(2), 2053951716679679
- Mohri, M. Afshin. R & Ameet, T. (2018). *Foundations of Machine Learning*, The MIT press, Cambridge, Massachusetts, London.
- Morris, A. (2019). Combating Deepfakes – Inside the Next AI Battleground, *HPC Wire*, 05 Şubat 2024 tarihinde https://www.hpcwire.com/solution_content/ibm/media-entertainmentibm/combating-deepfakes-inside-the-next-ai-battleground/ adresinden alındı.
- Nabiyev, V. V. (2012). *Yapay Zekâ: İnsan-Bilgisayar Etkileşimi*. Baskı Yeri: Seçkin Yayıncılık.
- Nicholas, D. & Koliska, M. (2017). Algorithmic Transparency in the News Media, *Digital Journalism*, 5:7, 809-828, DOI: 10.1080/21670811.2016.1208053.
- Nixon, B. (2020). The business of news in the attention economy: Audience labor and MediaNews Group’s efforts to capitalize on news consumption. *Journalism*, 21(1), 73-94.
- Noain-Sánchez, A. (2022). Addressing the Impact of Artificial Intelligence on Journalism: the perception of experts, journalists and academics. *Communication & Society*, 35(3), 105-121.
- Parmar, B., & Freeman, R. E. (2016). Ethics and the algorithm. *MIT Sloan Management Review*, 58(1), 16.
- Petropoulos, G. (2018). The Impact of Artificial Intelligence on Employment, M Neufeind, J O Reilly, and F Ranft (eds), *Work in the Digital Age. Challenges of the Fourth Industrial Revolution*, Rowman & Littlefield International Ltd, 119-132.
- Pirim, H. (2006). “Yapay zekâ”, *Journal of Yasar University*, 1(1), 81-93.
- Raymond, A. H., & Shackelford, S. J. (2014). Technology, ethics, and access to justice: should an algorithm be deciding your case. *Mich. J. Int’l L.*, 35, 485.
- Tandoc Jr, E. C, & Thomas, R. J. (2015). The ethics of web analytics: Implications of using audience metrics in news construction. *Digital journalism*, 3(2), 243-258.
- Techcrunch.(2011). Stat sheet changes name to automated insights, scores\$4million. <https://techcrunch.com/2011/09/12/statsheet-changes-name-to-automated-insights-lands-4-million/#:~:text=StatSheet%20Changes%20Name%20To%20Automated%20Insights%2C%20Scores%20%244%20Million,-%2F%20Invalid%20DateTime%E2%80%A2&text=Exclusive%20%E2%80%93%20Sta> adresinden 22 Mart 2024 tarihinde alınmıştır.
- Tejedor, S., & Vila, P. (2021). *Exo Journalism: A Conceptual Approach to a Hybrid Formula between Journalism and Artificial Intelligence*. *Journalism and media*, 2(4), 830-840.
- Thurman, N., Dörr, K., Kunert, J. (2017). When reporters get hands-on with robo-writing: Professionals consider automated journalism’s capabilities and

- consequences. *Digital journalism*, 5(10).
- Van Dalen, A. (2012). The algorithms behind the headlines: How machine-written news redefines the core skills of human journalists. *Journalism practice*, 6(5-6), 648-658.
- Whittaker, J. (2019). *Tech giants, artificial intelligence, and the future of journalism*. Routledge.
- Wiik, j. (2023). Artificial Intelligence in Journalism and Journalistic Practice Summary. M. Jaakkola içinde, *A Handbook for Journalism Educators Reporting on Artificial Intelligence* (s. 94-106). Unesco.
- Yıldızgörür, M. R. (2023). “Ne Önemi Var?” Okuyucuların Haberdan Kaçınma Davranışları Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Etkileşim*, 11(2), 266-290. (Yıldızgörür, 2023).
- Young, M. L., & Hermida A. (2014). From Mr. and Mrs. Outlier to central tendencies. *Digital Journalism*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/21670811.2014.976409>
- Ytre-Arne, B., & Moe, H. (2021). Doomscrolling, Monitoring and Avoiding: News Use in COVID-19 Pandemic Lockdown. *Journalism Studies*, 1739-1755.
- Zamith, R. (2019). Algorithms and Journalism, *Oxford Research Encyclopedia of Communication*, Subject: Journalism Studies Online Publication Date: Feb 2019, 1-21, DOI: 10.1093/acrefore/9780190228613.013.779
- Zengin & Kapır (2021). *Yapay Zekâ ve Medya*, Doruk Yayıncılık.
- Zion, L. & Craig D. (2014). *Ethics for Digital Journalists. Emerging Best Practices*. New York: Routledge.

